

SØNDAGENS PREKEN 22.11.2020

PREKEN DOMSSØNDAGEN

Sunniva Gylver, sokneprest i Fagerborg

Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus. Midt i nedstenging, uro og uvisshet. Midt i alt som er vondt og alt som er godt akkurat nå. Midt i alt som er. Nåde være med dere.

Denne helgen markerer vi siste søndag i kirkeåret; Domssøndagen. Siden 2011 har den hatt et tilleggsnavn: Kristi Kongedag. Poenget har vel vært å beholde dommen i fokus, men understreke at den som skal dømme oss, den som vi står til regnskap overfor, er Jesus Kristus, full av nåde. Som sagt: Nåde være med dere.

Jeg har spurt diverse folk rundt meg hva slags forhold de har til Dommens dag, og fått ulike svar. Noen har helvetesangst som topper seg på dager som denne. Noen lengter etter en Dommens dag, med oppgjør og rettferdighet. Noen forbinder Dommens dag med rare endetidspredikanter. Og noen synes bare det bekrefter fordommer om at religion er destruktivt og dømmende. Dere som hører eller ser på dette, har sikkert ulik religiøs bagasje og hører nok domstekstene ulikt. Jeg tenker at Domssøndagen kan trenge en bruksanvisning, og her er mitt forsøk:

Kristen tro og bekjennelse sier at Jesus en dag skal komme igjen og dømme levende og døde, og at vi skal stå til regnskap med våre liv. Dette tema har vært malt ut i både tekst, forkynnelse og bilder gjennom hele kirkens historie, og saftige svovelprekener har nok bidratt til mye helvetesangst, dømmesyke, hykleri, og avstand til Gud og kirke. Egentlig er ikke tanken om at vi skal stå til regnskap for hvordan vi lever, veldig opprørende.

Å ta ansvar for hvordan vi lever, innenfor de rammene og mulighetene vi har, er for mange av oss en selvfølge, om vi tror på en Gud eller ikke. Og at det bør være en rettferdighet i det store

livsregnskapet; at vi alle helst bør få som fortjent. Kjærlighet, godhet, tapperhet og mot skal helst belønnes. Påfører du andre mennesker lidelse og urett, bør det før eller senere svi, og den du har skadet, få oppreisning. I samisk tradisjon skal visstnok både dyr og planter kunne tale på Dommens dag, og konfrontere oss mennesker med hvordan vi har håndtert vårt ansvar i Skaperverket. Jeg kan lengte etter Dommens dag, på vegne av både mennesker og jorda vår som lider.

Samtidig er Dommedag umulig for mange. Fordi Dommedag trigger frykten for en fordømmende og hevngjerrig Gud som straffer inn i evigheten, fordi den bekrefter at religion er håpløst utdatert, eller fordi den reduserer samtalen til å handle om hvem som blir frelst og hvordan – er det tro eller gjerninger som gjelder? Vi skal komme tilbake til det etter jeg har lest dagens tekst. Først vil jeg bare si at mange av nytestamentets tekster ble talt og skrevet til en sårbar og hardt forfulgt kristen minoritet, der mange nok forventet at Jesus skulle komme igjen i deres egen levetid. Det er derfor ikke rart at de maler fram sterke formaninger om å holde ut i lidelsen, forsikrer om at forfølgerne vil få sin fortjente straff, og lover himmelsk belønning for den som holder ut. Litt annen setting enn de fleste av oss her i Norge har erfart. Dessuten må vi ta høyde for at apokalyptiske tekster, altså malende tekster om de siste tider, var en temmelig vanlig og folkelig sjanger på Jesu tid, og nok hadde en annen effekt på tilhørerne da enn nå. Når Jesus bruker Menneskesønnen som selvbetegnelse, gir det nettopp assosiasjoner til andre apokalyptiske tekster i Bibelen.

Teksten denne søndagen er fra slutten av Matteus 25:

³¹ Men når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin trone i herlighet, ³² og alle folkeslag skal samles foran ham. Han skal skille dem fra hverandre, som en gjeter skiller sauene fra geitene, ³³ og stille sauene på sin høyre side og geitene på sin venstre.

³⁴ Så skal kongen si til dem på sin høyre side: 'Kom hit, dere som er velsignet av min Far, og ta i arv det riket som er gjort i stand for dere fra verdens grunnvoll ble lagt. ³⁵ For jeg var sulten, og dere ga meg mat; jeg var tørst, og dere ga meg drikke; jeg var fremmed, og dere tok imot meg; ³⁶ jeg var naken, og dere kledde meg; jeg var syk, og dere så til meg; jeg var i fengsel, og dere besøkte meg.' ³⁷ Da skal de rettferdige svare: 'Herre, når så vi deg sulten og ga deg mat, eller tørst og ga deg drikke? ³⁸ Når så vi deg fremmed og tok imot deg, eller naken og kledde deg? ³⁹ Når så vi deg syk eller i fengsel og kom til deg?' ⁴⁰ Og kongen skal svare dem: 'Sannelig, jeg sier dere: Det dere gjorde mot én av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg.'

⁴¹ Så skal han si til dem på venstre side: 'Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild som er gjort i stand for djevelen og englene hans. ⁴² For jeg var sulten, og dere ga meg ikke mat; jeg var tørst, og dere ga meg ikke drikke; ⁴³ jeg var fremmed, og dere tok ikke imot meg; jeg var naken, og dere kledde meg ikke; jeg var syk og i fengsel, og dere så ikke til meg.' ⁴⁴ Da skal de svare: 'Herre, når så vi deg sulten eller tørst eller fremmed eller naken eller syk eller i fengsel uten å komme deg til hjelp?' ⁴⁵ Da skal han svare dem: 'Sannelig, jeg sier dere: Det dere ikke gjorde mot én av disse minste, har dere heller ikke gjort mot meg.' ⁴⁶ Og disse skal gå bort til evig straff, men de rettferdige til evig liv.»

Jeg synes denne teksten er skikkelig utfordrende. Når kan jeg med hånden på hjertet si at jeg har gjort nok for å bøte på lidelsen og urettferdigheten i verden, enten det handler om barna i Moria-leiren eller fattige og utsatte familier her i Oslo? Og hvordan leser jeg denne og andre bibeltekster som vektlegger gjerninger framfor tro i spørsmålet om frelse, opp mot Paulus og Luther og alt vi har lært om at det er troen på Jesus som frelser oss, ikke det vi selv gjør?

Jeg tror det er en kamp mellom godt og ondt i verden.

Jeg tror at vi mennesker alle sammen bærer på både godt og ondt.

Jeg tror at vi og verden trenger frelse fra ondskaper i oss og rundt oss, og at vi får den gjennom Jesus Kristus, korsfestet og oppstanden: Gud som ble menneske og ga seg selv for hele verden.

I spørsmålet om hvorvidt det er tro eller gjerninger som gjelder for frelsen, tror jeg dermed Paulus og Luther har rett i at vi frelles ved tro. Vi kan ikke prestere eller fortjene oss til frelse, det er Guds verk. MEN – vi kan heller ikke adskille tro og gjerninger. En tro uten gjerninger er en død tro, står det i Jakobs brev. Og Jesus sier at det dobbelte kjærlighetsbud, om å elske Gud og elske din neste som deg selv, er det største budet og det som sammenfatter alt. Så hva er da greia? Det går ikke an uten gjerninger. Jeg har et Luther-sitat fra 1520 som følger meg hele denne høsten, som et refreng: «En kristen er på den ene siden ved troen fullstendig fri fra alle krav overfor Gud, og kan være trygg og glad i sin frelse; på den andre siden er han (og hun) bundet til alle og enhver i kjærligheten, satt fri til å være i tjeneste «som en Kristus for sin neste.»

Jeg tror Dommедag rommer et helt nødvendig oppgjør med all liten og stor urett vi mennesker har vært delaktige i. Og en livsviktig oppreisning og frigjøring for de blant oss som har vært ofre for andres ondskap eller likegyldighet. Dagens tekst gir jo en overtydelig påminnelse om at synd ikke bare handler om det onde vi gjør, men også det gode vi unnlater å gjøre. Og hvem går da fri?

Samtidig er det viktig å erkjenne at vi alle er sårbare og avhengige av både Gud og menneskers godhet. Gjennom livet kan vi alle være både sauen som gjør godt, geita som svikter, og en av disse minste som møter hjelpen og godheten vi trenger.

Også Dommens dag er evangelium; det betyr gode nyheter. Den gode nyheten er at når vi skal stå til regnskap med våre liv, møtes vi av nåde. Vi møtes i dag av en Gud som kjenner oss tvers igjennom og elsker oss uansett hvordan livene våre ser ut. Vi møtes av en Gud som har tatt et radikalt oppgjør en gang for alle med ondskap og død. Vi møtes av en Gud som utfordrer oss radikalt på å elske Gud og vår neste som oss selv, i ord og handling. Og vi møtes av en Gud som en dag vil nyskape himmel og jord, med lindring, frigjøring og oppreisning for alle som trenger det – der Gud skal være alt i alle.